

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātnes padomes, Latvijas Zinātņu akadēmijas un Latvijas Zinātnieku savienības laikraksts

7 (486)

ISSN 1407-1479

2015. gada 13. aprīlis

ESIET SVEICINĀTI, 14. BALTIJAS INTELLEKTUĀLĀS KONFERENCES DALĪBNIKIE! WELCOME TO THE 14TH BALTIC CONFERENCE ON INTELLECTUAL COOPERATION!

20 – 21 APRIL, 2015, Rīga – Jelgava

Latvija šogad ir iekļāvusies ar starptautiskām iniciatīvām iezīmētajā Eiropas Savienības valstu prezidentūras misijā. Šis politiskās atbildības pilnais uzdevums rosina izcelt zinātnē un tehnoloģiju attīstībā balstīto stabilas un ilgtspējīgas ekonomisko attīstības nodrošinājumu mūsu sabiedrības un valsts interesēs. Iniciatīvai ir cienījamās saknes – pirms 200 gadiem Jelgavā toreizējās augstākās izglītības iestādes sienās *ACADEMIA PETRINA* ar Kurzemes Literatūras un mākslas biedrības dibināšanu liktie pamati ir devuši iespēju jau kopš 19. gadsimta sākuma celt Latvijas zinātnes ēku, neatlaidīgā un kopīgā darbā vienojot kā Baltijas, tā arī Skandināvijas, Krievijas un citu Eiropas zemju zinātniekus. Latvijas Zinātņu akadēmija ar pasākumu programmu *ACADEMIA – 200* aicina pievērst pastiprinātu uzmanību zinātnē kā ekonomiskā progresa instrumentam.

Baltijas intelektuālās sadarbības konferenču vēsture pirms 80 gadiem ir aizsākusies Vitauts Dižā universitātē Kauņā, bet pēc II Pasaules kara un padomju okupācijas radītā pārrāvuma tā atdzima no jauna 1999. gadā Rīgā. Šeit būtu vietā atzīmēt, ka pirmoreiz visu triju Baltijas valstu Zinātņu akadēmiju delegācijas ar Zviedrijas Karaliskās zinātņu akadēmijas un diplomātu atbalstu tikās Tallinā 1990. gadā, un kopš šā gada regulāri notika Baltijas valstu, bieži arī Ziemeļvalstu, zinātņu akadēmiju vadītāju un izcilāko zinātnieku tikšanās, kas, sākot ar 1999. gadu pārauga par Baltijas Intelektuālās sadarbības konferencēm. Par konferenču vadmotīviem jau no tikšanās sākuma izvirzījās Baltijas valstu ekonomiskās un zinātniskās sadarbības, intelektuālās izcilības sasniegumu atzīmēšanas, kā arī kopīgo garīgo un kultūras vērtību apmaiņas jautājumi. Šajā – 2015. gadā – Latvijas Zinātņu akadēmijas organizētā konference veltīta zinātņu akadēmiju lomai pētniecībā un inovāciju politikā, un tajā piedalās triju Baltijas valstu zinātņu akadēmiju prezidenti, kā arī Vācijas, Polijas, Norvēģijas, Somijas un Slovākijas zinātnes administratori un redzamākie zinātnieki. Mēs īpaši lepojāties ar to, ka Baltijas

intelektuālās sadarbības 14. konferenci Rīgā pagodinās Vācijas Zinātņu akadēmijas *Leopoldina* viceprezidente Bārbele Fridriha (*Friedrich*), Norvēģijas Zinātņu akadēmijas ģenerālsēkretārs Oivinds Andersens (*Andersen*), Polijas Zinātņu akadēmijas pārstāvis Maciejs Janovskis (*Janowski*) un «Višegradas četrinieka» – Ungārijas, Polijas, Slovākijas un Čehijas – zinātņu akadēmiju alianses pārstāvis Dušans Gāliks (*Galik*) no Slovākijas.

Izcilākie akadēmiķi no visām konferenču dalībvalstīm vēltis savus priekšlasījumus zinātnes dzīves, pētījumu un starptautisko finansējuma avotu sekmīgai koordinācijai, kā arī globāla mēroga un Baltijas jūras reģiona zemju stratēģiski svarīgu nozaru problēmām un sasniegumiem. Par atzīstamiem sasniegumiem pētniecībā un sekmēm starptautiski koordinētās zinātniskās sadarbības projektu īstenošanā trīs Baltijas valstu akadēmiskās izcilības – tiesību zinātnieks no Igaunijas Pēters Jervelāids, Lietuvas vēsturnieks Zenons Norkus un mūsu literatūrzinātnieks akadēmiķis Benedikts Kalnačs tiks apbalvoti ar mākslinieka Jāņa Strupuļa darinātajām sudraba medaļām.

Konferences otrās dienas programma saistīta ar lekcijām Jelgavas *ACADEMIA PETRINA* – tagad Jelgavas Ģederta Eliasa Vēstures un mākslas muzeja ēkā, pie kuras atklās piemiņas zīmi pirms 200 gadiem nodibinātajai Kurzemes Literatūras un mākslas biedrībai. Par godu šim notikumam, kurš iezīmēja akadēmiskās zinātnes sākumu, Latvijas Pasts ir izdevis mākslinieces Elitas Viliamas izstrādātu pastmarku. Tās izlaišanas svinīgā ceremonija un pirmās dienas zīmogošana vainagos Baltijas intelektuālās sadarbības 14. konferences noslēgumu.

Latvijas Zinātņu akadēmijas Prezīdija un Senāta vārdā aicinu akadēmisko saimi, Latvijas Jauno zinātnieku apvienību, sabiedrisko mediju pārstāvjus piedalīties Baltijas intelektuālās sadarbības 14. konferences darbā un gūt radošas idejas nepārtrauktai zinātniskajai izziņai kā cilvēka garīgās dzīves augstākajai jēgai!

Ojārs Spārītis, LZA prezidents

We are particularly proud that the 14th Baltic Conference on Intellectual Cooperation in Riga will get the limelight owing to the presence of Bärbel Friedrich, Vice President of the German Academy of Sciences "Leopoldina", Øivind Andersen, Secretary General of the Norwegian Academy of Sciences, Maciej Janowski, representative of the Polish Academy of Sciences, and Dušan Galík from Slovakia, representative of the "Visegrad Four" – Academies of Sciences of Hungary, Poland, Slovakia and the Czech Republic.

The most distinguished academicians from all the member states of the Conference will devote their reports to the successful coordination of science research and international funding sources as well as to the challenges and achievements in strategically important fields of Baltic and global perspective. Three researchers of academic excellence in the Baltic States – the jurisprudence scholar Peeter Järvelaid from Estonia, historian Zenonas Norkus from Lithuania and our literature researcher and academician Benedikts Kalnačs – will be awarded silver medals for remarkable achievement in research and success in internationally coordinated scientific cooperation projects. The medals are work of the artist Jānis Strupulis.

The programme of the second day of the conference on 21 April is devoted to lectures in Jelgava's *ACADEMIA PETRINA*, now Ģederts Eliass Jelgava History and Art Museum building, where a memorial will be unveiled to mark the bicentenary of Courland's Society of Literature and Art. In honour of this event, which marked the beginning of academic science, *Latvijas Pasts* (Latvian Mail) has issued a commemorative stamp, designed by the artist Elita Viliama. Its launch ceremony and the first day of stamping will spotlight the conclusion of the 14th Baltic Conference on Intellectual Cooperation.

On behalf of the Presidium and the Senate of the Latvian Academy of Sciences I call on the academic community, Association of Young Latvian Scientists, representatives of the public media to participate in the work of the 14th Baltic Conference on Intellectual Cooperation and get inspired by creative ideas for continuous scientific cognition as the highest purport of human spiritual life!

Ojārs Spārītis, President of the LAS

14. BALTIJAS INTELLEKTUĀLĀS SADARBĪBAS KONFERENCE

ZINĀTŅU AKADĒMIJAS PAR PĒTNIECĪBU UN INOVĀCIJU:

PAGĀTNĒ UN NĀKOTNĒ

Konferences darba valoda – angļu

2015. gada 20. – 21. aprīlis

20. aprīlis

Norises vieta: Latvijas Zinātņu akadēmija, Rīga, Akadēmijas laukums 1, Portretu zāle

13.30 – 14.00 Dalībnieku reģistrācija

Plenārsēde un pēcpusdienas sēde

14.00 Atklāšana

Latvijas ZA prezidenta Ojāra Spārīša uzruna

Igaunijas ZA prezidenta Tarmo Soomere uzruna

Lietuvas ZA prezidenta Valdemaras Razumas uzruna

Somijas ZA galvenā zinātniskā sekretāra Olli Martio uzruna

14.30 Bärbel Friedrich (*Leopoldina* viceprezidente) "Ieteikumi par īstenojamo politiku globālo izaicinājumu pārvarēšanai: nacionālo zinātņu akadēmiju loma"

14.55 Øivind Andersen (Starptautiskās humanitāro zinātņu akadēmiju apvienības UAI prezidents, Norvēģijas ZA ģenerālsēkretārs) "Sadarbība humanitārajās zinātnēs akadēmisko tīklu ietvaros – Baltijas reģionā un globāli"

15.45 Ivars Kalviņš (Latvijas ZA) "Sadarbība pētniecībā, tehnoloģiju attīstībā un inovācijās Baltijas reģionā: problēmas un risinājumi"

16.20 Zenonas Norkus (Lietuvas ZA) "Baltijas ekonomikas izaugsmes salīdzinājums: starptaru un atjaunotās neatkarības periodā"

16.45 Urmas Varblane (Igaunijas ZA viceprezidents) "Baltijas valstu atkarība no ES struktūrfondiem. Situācijas risinājumi"

17.10 Benedikts Kalnačs (Latvijas ZA) "Raina pasaulīgums"

17.35 Baltijas zinātņu akadēmiju medaļas pasniegšanas ceremonija

17.35 Sēdes noslēgums un fotografēšanās

21. aprīlis

Norises vieta: Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejs, Jelgava, Akadēmijas iela 10

08.45 – 09.45 Izbraukšana uz Jelgavu (autobuss pie LZA augstceltnes) un ierašanās Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejā

10.00 – 10.20 Piemiņas plāksnes atklāšana par godu Kurzemes Literatūras un mākslas biedrības 200. gadadienai. Jelgavas pilsētas domes priekšsēdētāja Andra Rāviņa uzruna

Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzeja direktores Gītas Grases uzruna

LZA Senāta priekšsēdētāja akadēmiķa Jāņa Stradiņa uzruna

10.30 Sēdes atklāšana

10.35 Jānis Stradiņš "Kurzemes Literatūras un mākslas biedrībai – pirmajai zinātniskajai institūcijai Baltijā – 200 gadi"

11.00 Maciej Janowski (Polijas ZA) "Kāpēc ir jāpēta Centrālās Eiropas politiskās domas vēsture?"

11.45 Mart Kalm (Igaunijas ZA) "Baltijas jūras reģiona valstu mākslinieciskā vienotība"

12.05 Paulius V. Subačius (Lietuvas ZA) "Kristieši un pilsoniskā līdzdalība: produktīva spriedze"

12.25 Dušan Galik (Slovākijas ZA) "Višegradas četrinieka zinātņu akadēmiju sadarbības pieredze"

12.45 Konferences noslēgums

13.00 Kurzemes Literatūras un mākslas biedrības 200. gadadienai veltītās pastmarkas izdošanas svinīgā ceremonijā

Jelgavas pilsētas domes priekšsēdētāja Andra Rāviņa uzruna

Latvijas Pasta Valdes priekšsēdētāja Arņa Salnāja uzruna

Ģ. Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzeja direktores Gītas Grases uzruna

LZA prezidenta Ojāra Spārīša uzruna

14.30 – 16.30 Ekskursija

16.30 Atceļš uz Rīgu

14th Baltic Conference on Intellectual Cooperation

"ACADEMIES OF SCIENCES FOR RESEARCH AND INNOVATION: PAST AND FUTURE"

20–21 April, 2015, Rīga – Jelgava

Monday, April 20, 2015

13.30 Registration of participants, welcome coffee Latvian Academy of Sciences; Akadēmijas laukums 1, Portretu zāle (3rd floor)

14.00 Opening of the XIV Baltic Conference on Intellectual Cooperation: Ojārs SPĀRĪTIS, President, Latvian Academy of Sciences (LAS); Tarmo SOOMERE, President, Estonian Academy of Sciences; Valdemaras RAZUMAS, President, Lithuanian Academy of Sciences; Olli MARTIO, Secretary General, Finnish Academy of Science and Letters

14.30 Policy advice in a world of global challenges: the role of national academies, Bärbel FRIEDRICH, Vice President of *Leopoldina*

14.55 Scholarly cooperation in the humanities through academic networking – in the Baltic region and globally. Øivind ANDERSEN, President Union Académique Internationale, Secretary-General, Norwegian Academy of Science and Letters

15.45 Cooperation of research, technology development and innovation in Baltic Region: problems and solutions. Ivars KALVIŅŠ, full

mem. of the Latvian Academy of Sciences, Director for research, Latvian Institute of Organic Synthesis

16.20 Baltic economic growth in cross-temporal comparison: interwar and restored independence periods. Zenonas NORKUS, Vilnius University, member of the Lithuanian Academy of Sciences

16.45 Dependence on EU Structural funds in the Baltic Countries. Ways of Exit, Urmas VARBLANE, Head of the Division, Estonian Academy of Sciences

17.10 Rainis' Worldliness. Benedikts KALNAČS, full mem. of the Latvian Academy of Sciences

17.35 Ceremony of awarding the Medal of the Baltic academies of sciences

18.00 End of first day. Group photo

Tuesday, April 21, 2015

8.30 Bus transfer from the hotel "Avalon" to the Latvian Academy of Sciences

8.45 Bus transfer from the Latvian Academy of Sciences to Jelgava

9.45 Arrival at Ģ. Eliass History and art Museum of Jelgava

10.00 Unveiling of the Commemorative plaque dedicated to the Courland Society for Literature and Art' 200

10.30 Opening the second day of the conference

10.35 200 years to the Courland Society for Literature and Art – the first scientific institution in the Baltics. Jānis STRADIŅŠ, Chairman of Senate, Latvian Academy of Sciences

11.00 Why is the history of Central European political thought worth studying? Maciej JANOWSKI, Professor, Polish Academy of Sciences

11.45 Artistic unity of the Baltic Sea Region countries, Mart KALM, Vice-president of the Estonian Academy of Sciences, Rector of the Estonian Academy of Arts

12.05 Christian communities and civic empowerment: fruitful tension, Paulius V. SUBAČIUS, Professor, Vilnius University

12.25 The Visegrad group of Academies. Sharing experiences. Dušan GÁLIK, Scientific Secretary, Slovak Academy of Sciences

12.45 Closing remarks

13.00 Ceremony to unveil a commemorative stamp "The Courland Society for Literature and Art–200"

14.30 – 16.30 Jelgava City sightseeing (e.g. Tower of Holy Trinity Lutheran Church, Jelgava Palace and the Family Vault of the Dukes of Courland in the basement of Jelgava Palace)

16.30 Bus transfer from Jelgava to Riga

2015. gada Baltijas zinātņu akadēmiju medaļas laureāti

Medal of the Baltic academies of sciences

According to its Statute, the Medal of the Baltic Academies of Sciences is awarded for contribution to promoting scientific cooperation of the Baltic States and for achievements in science. Since 1999, the awarding ceremonies of this special international award of the Baltic academies of sciences have taken place seven times and 26 medals have been awarded (as of 01.04.2015). The wording on each Medal diploma is different, but one feature they all have in common is the great contribution to enhancing cooperation among the scientists in the Baltic region and to carrying out joint research.

The Medal laureates receive a medal and a diploma. The diplomas are signed by the presidents of the academies of sciences of the three Baltic States. The avers side of the medal carries the emblems of the Latvian Academy of Sciences, the Estonian Academy of Sciences and the Lithuanian Academy of Sciences, while the reverse side carries a Latin text *MEDALIUM ACADEMII SCIENTIARUM BALTICI* near the outer edge of the medal. The centre of the reverse is left blank for engraving the recipient's name and the year of awarding the Medal. The Medal is cast in silver, and has a diameter of 64 mm.

The Medal has been designed by Latvian artist Jānis Strupulis, honorary member of the Latvian Academy of Sciences.

Pēters Jārvelds (*Peeter Järveld*, Igaunija). Par ievērojamu ieguldījumu tiesību vēstures un salīdzinošo tiesību pētījumos un sadarbībā starp Igauniju, Latviju un Lietuvu

Zenons Norkus (*Zenonas Norkus*, Lietuva). Par Baltijas parauga izstrādāšanu salīdzinošajā vēsturiskajā socioloģijā, veicot suverēno Lietuvas, Latvijas, Igaunijas un Somijas valstu izpēti

Benedikts Kalnačs (Latvija). Par ilggadēju un sekmīgu Baltijas jūras valstu literāro kontaktu izpēti

2015 Recipients of the Medal of Baltic Academies of Sciences

Peeter Järveld (Estonia)

For major input into studies of legal history and comparative law and cooperation between Estonia, Latvia and Lithuania.

Zenonas Norkus (Lithuania)

For setting a Baltic example in the comparative historical sociology research into the existence of sovereign states of Lithuania, Latvia, Estonia and Finland.

Benedikts Kalnačs (Latvia)

For long-term and fruitful contribution to comparative literary studies in the Baltic Sea countries.

BALTIJAS INTELEKTUĀLĀS ANTANTES AIZSĀKUMI (1920 – 1935 – 1999)

Jānis Stradiņš, Latvijas Zinātņu akadēmija

14. Baltijas intelektuālās sadarbības konferencē (Rīga – Jelgava, 2015. gada 20.–21. aprīlī) varam atskatīties uz nozīmīgu gadskārtu – 80 gadiem, kopš 1935. gadā 29.–30. oktobrī Lietuvā, tās toreizējā pagaidu galvaspilsētā Kauņā notika pirmā Baltijas intelektuālās sadarbības konference, kuras galvenais organizators bija izcilais lietuviešu tiesībzinātnieks, Vītauta Dižā Kauņas universitātes rektors **Mikols Rēmeris** (*Mykolas Rōmeris, Michal Römer* 1880–1945). UNESCO Raiņa gadā varam pieminēt – vismaz garāmejojot – arī citu, ne tik apāļu gadskārtu – 95 gadus kopš Bulduru konferences (1920. gada augustā – septembrī Jūrmalā savulaik izslavētā kazino telpās), kur jaundibināto Baltijas valstu kulturālā (intelektuālā) sadarbība tika iezīmēta pirmoreiz, kaut arī tās vērienīgās ieceres nevainagojās panākumiem. Toreiz šo problēmu pirmoreiz izvirzīja izcilais latviešu dzejnieks un sabiedriskais darbinieks **Jānis Rainis** (1865–1929), kurš Bulduru konferencē vadīja kultūras un sociālo lietu komisiju.

Jānis Rainis un Bulduru konference (1920. gads)

1920. gada vasarā Baltijā bija beigušās Brīvības cīņas, neatkarības karš. Trīs 1918. gadā pašpasludinātās valstis uznāca uz jaunās pēcversijas Eiropas skatuves kā neatkarīgi vēstures subjekti. Ienāca pirms tam neatkarību no bijušās Krievijas impērijas bija guvušas arī Somija un Polija, un sākotnēji iezīmējās tāds kā nodoms veidot visu šo jauno valstu kopēju aliansi. Somija un Polija bija lielākas un starptautiskās sabiedrības (Antantes lielvalstu) jau akceptētas suverēnas valstis, kamēr Baltijas valstīm vēl bija jāiekļūst Tautu Savienībā un jāparāda, ka tās nav nekādi pagaidu veidojumi, kas varētu iznīkt, atjaunojoties spēcīgai pilsoniskai (vai arī komunistiskajai, Padomju) Krievijai. Šo valstu sadarbībai, koordinētai rīcībai būtu būtiska nozīme, taču līdz pat 1940. gadam tā tomēr bija vāja.

Ekonomiska, politiska un intelektuālā jeb kultūras sadarbība, kura no šīm komponentēm būtu nozīmīgākā un kurai vajadzētu veidoties prioritāri? Varētu domāt, ka starpvalstu attiecībās vispirms iezīmējās ekonomiskās saites, tad politiskās saites, bet intelektuālās tās pavadā, taču visi sadarbības veidi veidojās vienlaikus un intelektuālā sadarbība nereti pat iet pa priekšu un veicina ekonomisko un politisko sasaisti.

Bulduru konferenci rosināja un vadīja Latvijas ārlietu ministrs **Zigfrīds Anna Meierovics** (1887–1925), dedzīgs Baltijas Antantes idejas virzītājs, kopā ar toreizējo Ministru prezidentu **Kārlī Ulmani** (1877–1942). Satversmes sapulces loceklis sociāldemokrāts Rainis (kādus gadus vēlāk – LR izglītības ministrs) tika ievēlēts par kultūras un sociālo lietu komisijas priekšsēdētāju (viņa vietnieks bija pirmais Pagaidu valdības izglītības ministrs **Dr. Kārlis Kasparsons**).

Raiņa vadītā komisija apsprieda universitāšu un mācībldzēkļu apmaiņu, nacionālo koledžu dibināšanu un kopēju zinātnisku pasākumu uzturēšanu lielās pilsētās, kopīgu zinātnisku žurnālu izdošanu, kopīgu zinātnisku institūtu dibināšanu, materiālu vākšanu un krāšanu par konferējošo valstu mākslu, kopēju mākslas almanahu, mākslas izstāžu sarīkošanu un apmaiņu, mākslinieku, zinātnieku un avīžnieku konferenču un kongresu rīkošanu, kopēja Baltijas mākslas un zinātnes biroja dibināšanu. Visi šie nodomi tika ierakstīti mēnesi ilgus Bulduru konferencēs (1920. gada 7. augustā – 6. septembrī) 3. septembra rezolūcijā. Taču Rainim bija jāviļņas savas komisijas darba rezultātos, turklāt pat pozitīvi panāktos lēmumus neparakstīja Lietuva (Viļņas jautājuma dēļ) un neratificēja ne Somija, ne Polija. Atskaitē par Bulduru konferenci t.s. Raiņa klubā (1920. g. 18. sept.) pats Rainis rūgtus vārdus veltīja Somijas nostājai konferencē:

“Sevišķi kultūrelās komisijas jautājumiem bija panākumu varbūt vismazāk. Un taisni tā tauta, kura kultūrelā ziņā stāv tājāki par citām, šajos jautājumos ir palikusi atpakaļ. Es domāju Somiju < ... > Tika apspriesta zinātniskā konvencija. Nāca pie slēdziena, ka konferējošām valstīm visādā ziņā jāvienojas. Somija

ieņēma citādu stāvokli, jo viņas kultūra vecāka un pate valsts no kara mazāk cietusi. Viens no jautājumiem bija jautājums par [zinātnes] biroja dibināšanu, lai dotu pārskatu par visiem vajadzīgiem darbiem un dotu palīdzību vienā vai otrā vietā. Bez šaubām jāņem vērā, ka Somija un Polija stāv kultūrelā ziņā augstāk par pārējām valstīm, tādēļ būtu jārūpējas, ka bagātākās valstis nāktu palīgā tām valstīm, kurām tādu spēku mazāk < ... > Somijas priekštāvis izteica tikai valdības, un nevis tautas domas. Somija ir progresīva valsts, kura rūpniecības un arī literatūras un mākslas ziņā stāv augstāk [par Baltijas valstīm], bet pēc šē [konferencē] izteiktiem uzskatiem sociālos jautājumos, viņu grūti būtu saukt par progresīvu, vieglāk jau par regresīvu”.

Raksturojot šādu Somijas nostāju, tomēr jāņem vērā, ka 1920. gada rudenī Latvijas Augstskola (universitāte) un Tartu universitāte tās igauņiskajā versijā tikai veidojās, Lietuvā universitātes vispār nebija (Viļņu bija anektējusi Polija, bet Kauņas universitāte tapa tikai 1922. gadā), tādēļ Somijai īstenībā Baltijā nebija vēl sarunu partnera zinātnes jomā un tā nebija gatava iecerī atbalstīt.

Turklāt pēc Bulduru konferences sākās nesamierināmais konflikts starp Lietuvu un Poliju Viļņas aneksijas dēļ, kas tālākajam pārvilka svītru. Bija ekonomiska sadarbība starp Baltijas valstīm, arī divpusēja intelektuālā sadarbība (universitāšu starpā) Baltijas valstu ietvaros, bet Polija un mazākā mērā arī Somija distancējās no Baltijas valstīm (pašaizsardzības instinkta dēļ?).

Arī Baltijas valstu politiskā antante nebija iespējama gan Viļņas jautājuma dēļ, gan pa daļai arī vietējo valstsvīru mazspējas un politisko ambīciju dēļ. Lietuva veidoja sakarus ar tolaik vēl demokrātisko Vāciju un pat ar Padomju Krieviju, lai tās izmantotu kā pretvaru Polijai, bet šāda pieeja Latvijai un īpaši Igaunijai nebija pieņemama.

Piebildīsim, ka Bulduru kazino ēka, kur notika konference, fragmentāri saglabājusies un 1990. gadu vidū toreizējais Latvijas ārlietu ministrs Valdis Birkavs pie tās pielika mazu piemiņas (pareizāk būtu sacīt – atgādinājuma) plāksnīti (Bulduru prosp. 33).

Baltijas intelektuālās Antantes veidošanās mēģinājumi 1935. – 1940. gadā

Tikai pēc Hitlera nākšanas pie varas Vācijā un Klaipēdas jautājuma aktualizēšanās Lietuva beidzot 1934. gadā pievienojās Igaunijas un Latvijas savienības līgumam. 1934. gada 12. septembrī Igaunijas ārlietu ministrs Juliuss Seljamā, jaunais (Baltijas vienībai labvēlīgais!) Lietuvas ārlietu ministrs Stasis Lozoraitis un Latvijas ārlietu ministrijas ģenerālsekrētārs Vilhelms Munters (ārlietu ministrs tolaik formāli skaitījās Ministru prezidents Kārlis Ulmanis) Ženēvā parakstīja triju valstu Saprašanās un sadarbības līgumu, liekot pamatu t.s. *Baltijas antantei* (kaut arī šāds termins oficiāli nekur netika lietots). Ka antantes neformāls iniciators uzstājās Latvijas puse, konkrēti visai pretrunīgi vērtētais un ambiciozais **Vilhelms Munters** (1898–1967), kas turpināja Zigfrīda Meierovica līniju un drīz vien kļuva par Latvijas ārlietu ministru (vēlāk viņš pat izpildīja Tautu Savienības sekretāra funkcijas 1938. gadā). Baltijas līgums bija iecerēts Tautu Savienības pakta principu garā, tas neparedzēja nekādu militāru sadarbību, taču vairāku komisiju skaitā paredzēja arī intelektuālās sadarbības komisiju.

Pēc Ženēvas sākās arī Baltijas valstu intelektuālās sadarbības kongresu rīkošana, ko īstenoja attiecīgo valstu intelektuālās sadarbības komitejas Tautu Savienības paspārnē. Komitejas vadīja universitāšu rektori. Pirmo vēl nelielo kongresu rīkoja Kauņā Vītauta Dižā (*Vytautas Magnus*) universitātes rektors prof. M. Rēmeris. Latvijā tajā pārstāvēja profesori Ludvigs Adamovičs un Ernests Blese, Igauniju – profesori Antss Pīps un Ludvigs Pūseps, Somiju – prof. A. Longfors. No Lietuvas piedalījās arī ārlietu ministrs Stasis Lozoraitis *sen.*, dzejnieks J. Baltrušaitis un V. Soblis. Kongress pieņēma izvērstu rezolūciju, kurā bija paredzēti daudzveidīgi pasākumi Baltijas valstu zinātniskai sadarbībai.

Starp citu, tika ieteikts (Igaunijas pārstāvis prof. A. Pīps) katrā Baltijas valstī organizēt savu zinātņu akadēmiju (to gan īstenoja tikai Igaunija 1938. gadā, taču arī Latvijas Ministru prezidents K. Ulmanis 1935. gadā apsvēra priekšlikumu un 1936. gadā dibināja Latvijas Vēstures institūtu kā pirmo dibināmās LZA sastāvdaļu). Pēc LU rektora prof. Jūlija Auškāpa ierosinājuma tika ieteikts organizēt kopēju žurnālu *Acta Academia Baltica*.

Līdz 1940. gadam vēl notika intelektuālās sadarbības konference Tartu (1936. gada novembrī), Helsinkos (1937. gada novembrī), Rīgā (1938. gada novembrī), Kauņā (1939. gadā), kā arī plašās „Baltijas nedēļas” (Rīgā, 1938. gada jūnijā un Tallinā, 1940. gada jūnijā). Pēdējās norise bija dramatiska – to rīkoja 1940. gada 15.–16. jūnijā, bet atklāšanas dienā PSRS okupēja Lietuvu. Svētdienā, 16. jūnijā Tallinas Drāmas teātrī, gan īsinātā apjomā, ir noticis 6. intelektuālās sadarbības kongress, jo arī Tallinā sāka ienākt krievu armija, ātrlaivas un tanki. Igaunijai bija rezolūciju un nodeva sadarbības biroja prezidēšanu Latvijai (publicistam un sabiedriskam darbiniekam Otto Nōtācam).

Sadarbības konferenču tradīciju atjaunošana

Nākamo, 7. Baltijas intelektuālās sadarbības kongresu Rīgā izdevās atjaunot tikai pēc 59 gadiem 1999. gada 17.–18. septembrī, pēc tam kad toreizējais LZA prezidents J. Stradiņš bija izpētījis pirmskara sadarbības konferenču norisi. Iniciatore bija Latvijas Zinātņu akadēmija, kas kongresu rīkoja kopā ar Igaunijas un Lietuvas ZA un Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmiju. Konferencē piedalījās jaunievēlētā LR Valsts prezidente prof. V. Viķe-Freiberga, toreizējais Baltijas asamblejas prezidents priekšsēdētājs R. Ražuks, Zviedrijas vēstnieks prof. A. Adāls, Latvijas vēstniece UNESCO A. Ābola-Nagobads, vairāki citi ārvalstu vēstnieki un prominences (ieskaitot Maltes Republikas prezidentu M. Boniči). Šajā konferencē, kas notika pirms Baltijas valstu iestāšanās ES, apsprieda: 1) Baltijas valstu sadarbības vēsturiskos un nākotnes aspektus; 2) intelektuālo vērtību un zinātnes aizstāvību, sadarbojoties likumdevējiem, valdībām, plašsaziņas līdzekļiem un zinātniekiem pašiem.

Vēlāk šo forumu rīkošanai pievienojās arī Somijas Zinātņu un mākslu akadēmija, un šīs konferences kļuvušas par visu šo akadēmiju regulāru tikšanās un apspriežu forumu. Šajos forumos pasniedz arī triju Baltijas ZA kopējo medaļu – arī šī tradīcija iedibināta 1999. gadā Baltijas intelektuālās sadarbības konferencē Rīgā.

Katra no konferencēm ir bijusi veltīta noteiktai tematikai, piem., 11. konference Rīgā un Turaidā 2007. gadā – Baltijas valstu nacionālās attīstības stratēģijām, bet 2015. gadā konference veltīta zinātņu akadēmiju lomai pētniecībā un inovācijās pagātnē un nākotnē. Lūgto referentu skaitā šogad ir Vācijas, Polijas, Norvēģijas un triju Baltijas valstu redzami zinātnieki.

Manuprāt, saglabāt kongresu tradīciju ir ļoti svarīgi īpaši šodien, jo pēc iestāšanās Eiropas Savienībā 2004. gadā Baltijas valstu kopības izjūta ir mazinājusies un šī atvešīšanās tendence nav labvēlīga to attīstības scenārijs. Baltijas tautām un valstīm ir daudz kopēja vēsturiskā, kultūras un ekonomiskā mantojumā, kopējas nākotnes iezīmes, īpaši pašreizējā situācijā. Ar kopības apziņu tās var vieglāk un efektīvāk aizstāvēt savas specifiskās ģeopolitiskās intereses globalizētajā Eiropas un pasaules telpā, labāk iekļaujoties plašākā Baltijas jūras valstu kopībā (*Baltic Europa*).

Latvija pašreiz varbūt nav pati veiksmīgākā Baltijas valsts ne tautsaimniecībā, ne zinātnē un inovācijās, taču sava ģeogrāfiskā, centrālā stāvokļa dēļ tā ir bijusi un būs Baltijas vienotības idejas galvenais advokāts. Taču domāju, ka arī vienlīdz Igaunijai un Lietuvai Baltijas ideja joprojām ir aktuāla – lielākā vai mazākā mērā, protams, prioritāri ievērojot savas nacionālās intereses un arī draudzīgu, brālīgu kaimiņattiecību uzturēšanu un dabīgo sabiedroto paturēšanu. Vai to drīkst apzīmēt ar vārdu “intelektuālā antante”, tas, protams, ir jautājums, atbilde uz kuru atkarīga no mums.

The development of relations between the Baltic and Nordic academies of sciences: a brief overview (1990 – 2015)

From 1990 onward friendly contacts have been developed between the academies of sciences of the Baltic States and the Nordic countries.

In order to establish a closer contact between the Academies of Sciences of the three Baltic States and the Royal Swedish Academy of Sciences, a meeting was arranged on June 26–28, 1990 in Tallinn with representatives of four academies. The Estonian, Latvian and Lithuanian academies of sciences signed a communiqué on cooperation between the three academies of sciences on 28 June 1990. The Royal Swedish Academy of Sciences played a not insignificant role in fostering this process. It was then decided that the academies should initiate and encourage scientific collaboration, with particular emphasis on environmental research. As an important first step it was decided that a joint meeting of active researchers of the four countries should be organized at the Royal Swedish Academy of Sciences in Stockholm. The conference with the title "Environmental Toxicology and Health", held in May 1991, was a very interesting and successful meeting.

After the 1990 Tallinn meeting, the delegations of Estonian, Latvian and Lithuanian academies of sciences started meeting annually in Tallinn, Riga and Vilnius to discuss the topical problems and issues of research cooperation. In 1996, the geography of participating academies was extended beyond the southern part of the Baltic Sea Region, and the delegations of the academies of sciences of the Nordic countries were invited to attend these meetings. Over the following years the inter-academy cooperation, particularly among the Baltic academies of sciences, has been realized in the following forms: exchange of information, exchange of scientific visits, joint meeting/conferences and mutual consultations to represent internationally the views and positions.

From 1991 until 1996 the Baltic–Norwegian Legal conferences were held, upon the initiative of the **Norwegian Academy of Sciences and Letters**, in order to discuss the legal and constitutional issues with special focus on the Baltic States, which recently had reinstated their independence. These conferences that were twice held in Norway (1991, 1994), once in Latvia (1992) and once in Estonia (1996) were found to be an area where the collaboration agreements with each of the Baltic academies of sciences, signed in April 1991, were really coming into useful practice.

In the 1990s the academies of sciences around the Baltic Sea entered into bilateral agreements aimed at enhancing mobility of scientists and facilitating scientific networking. The Estonian Academy of Sciences, the Lithuanian Academy of Sciences and the Latvian Academy of Sciences established close and friendly contacts with a number of Nordic academies of sciences, namely The Finnish Academy of Science and Letters, The Academy of Finland,

The Royal Swedish Academy of Sciences, The Royal Swedish Academy of Letters, History and Antiquities, the Royal Swedish Academy of Agriculture and Forestry, the Royal Swedish Academy of Engineering Sciences and the Norwegian Academy of Science and Letters. All or any of the Baltic academies of sciences signed bilateral agreements on scientific cooperation with the above academies in Sweden, Norway and Finland. The long history of the friendly academies of sciences of the northern Europe proved to be really valuable in sharing experiences during the academy delegation meetings because a distinct historical background of each academy, understandably, has had its effect upon their main activities and missions: science policy and advice, awarding prizes for scientific and educational achievement (international and national), representation of country's science internationally (ALLEA, ESF, ICSU, UAI, IAP, etc.), publications, research support from own foundations and source of funding (own funds created through gifts & legacies and/or governmental funds).

Until 2000, the delegations of the three Baltic academies of sciences met regularly and several Baltic–Nordic meetings were held. The major topics of the first decade of these meetings were: scanty budgetary funding of science in the Baltic countries, upholding of the positions of the Baltic and Nordic academies of sciences internationally (ALLEA, ICSU, IAP, etc.), three joint research programs of the Baltic academies of sciences; the scientific justification of the Baltic energy system, establishing a Baltic academies' webpage and databases on internationally recognized experts of the Baltic countries, joint publishing (*Revue Baltique*, others).

It was in 1998 that during the Tallinn meeting the partners agreed to broaden the discussions, to step beyond the internal matters of the academies of sciences, and a couple of decisive decisions were made. It was then decided to hold the next meeting of the Baltic Academies of Sciences in conjunction with a scientific conference to be organized in Riga in 1999. Besides, the presidents of the three Baltic academies agreed to establish a joint Medal of the Baltic Academies of Sciences to be awarded in recognition of distinguished contribution to the advancement of collaboration among scientists of the Baltic countries and for performing joint research.

In 1999, the 7th Baltic Conference on Intellectual Cooperation was held in Riga and since then a different pattern of academy meetings was introduced. This conference continued the pre-war (1935–1940) series of biennial conferences, bringing together intellectuals from the Baltic Sea region to discuss common issues. The Conference of 1999 saw the participation of representatives of the Baltic States, Finland, Sweden and Norway. The tradition of holding the Baltic Conferences on Intellectual Cooperation appears to be a heritage left by the

The staff of the Baltic Secretariat, who, for over 15 years (1990–2005), have worked to ensure close cooperation between the Estonian, Latvian and Lithuanian academies of sciences. From left to right: Vytautas Purnas, Galina Varlamova, Jānis Kristapsons

International Institute on Intellectual Cooperation (replaced by UNESCO) set up the League of Nations. Nowadays the academies of sciences have become the main attraction point in organizing these events. Since 1999 the Baltic Conferences on Intellectual Cooperation have been organised by the Estonian Academy of Sciences, the Latvian Academy of Sciences, the Lithuanian Academy of Sciences and the Finnish Academy of Science and Letters.

The Conference themes have sought to address the following issues:

7th BCIC (Riga, 1999) – the history and future prospects of mutual cooperation of the Baltic States with particular focus on the protection of intellectual values and science;

8th BCIC (Tallinn, June 2001) – the historical experience of the Baltic States, research strategies in small countries, and the humanities during the past decade;

9th BCIC (Vilnius, June 2003) – „Globalization, Europe and National Identity”, with considerable attention paid to science and culture of small countries;

10th BCIC (Helsinki, 2005) – „The Baltic: Past, Present and Future”. History and politics, the Baltic Sea as a body of water, and scientific collaboration around the Baltic Sea;

11th BCIC (Riga, October 2007) – „National Development Strategies of the Baltic States”;

12th BCIC (Vilnius, November 2010) – „Science and Society”;

13th BCIC (Tallinn, January 2013) – „European Research Area and Small Countries”.

A. Draveniece

The Courland (Kurzeme) Society for Literature and Art (1815–1939) – the first point of reference for the later Latvian Academy of Sciences

Jānis Stradiņš

The numerals representing six years are embroidered on the standard of the Latvian Academy of Sciences, years which mark important moments in the history of the Academy of Sciences and characterize a certain succession: 1815, 1869, 1932, 1936, 1946, and 1992. The first of the years is 1815, the year in which the Courland (Kurzeme) Society for Literature and Art was founded.

The Courland Society for Literature and Art (*Kurländische Gesellschaft für Literatur und Kunst, Курляндское Общество любителей словесности и художеств*) was born in 1815, it was a construct of the enlightenment, which emerged soon after the French Revolution and the Napoleonic Wars at the time when, in the climate of the liberal reforms of Czar Alexander I, serfdom was abolished in the three Baltic “German” provinces: 1817 in Kurzeme (Courland) province, 1819 in Vidzeme (Livland) province and even earlier in the province of Estonia (Estland).

The founders of the society, on 23 November 1815, were eight well-known public figures of Mitau (Courland) – 6 liberal members of nobility and functionaries of the province (incl. Ulrich von Schlippenbach, Alexander Medem, Georg von Fölkersahm), the history professor of the Mitau *Gymnasium Illustre* and freemason *Karl Wilhelm Cruse* (1765–1834) and the well-known historian, former archivist of the last duke of Courland and founder of the Mitau museum *Johann Friedrich von Recke* (1764–1846). Their aim was to form a local forum for exchange of views on topical scientific and social problems, to build a bridge between East and West (between Russia and Germany) and to create an intellectual link among the three Baltic provinces, first of all for the native German-speaking *Literaten*, though not forgetting the inhabitants of Latvian descent, who were to be soon released from the yoke of serfdom. An outline of the future perspectives for the free Latvians and Estonians was discussed.

Courland was incorporated as a province in the Russian Empire comparatively late (1795), considerably later than Livland, and intellectually it was much closer to the West and to Germany, especially the Kingdom of Prussia. Memories of the Duchy of Courland and its cultural and educational centre, the *Academia Petrina*, which had functioned here 1775, and its years of glory were still alive and bright. Formally, for 109 days in the beginning of the year 1801, University of Mitau was in existence (only the assassination of Czar Paul I and coronation of Alexander I transferred the university for the Baltic provinces to Dorpat – Tartu). The representatives of Courland were offended by the fact that the University had been founded in Dorpat, not in Mitau (Jelgava), and they presumed to have compensated

for this by founding the new Society. After General-governor Philip Paulucci had validated the statutes of the Society in 1816, the founders held the first constituent session and elected 127 more members representing all three provinces, other towns of the Russian Empire and foreign countries, regarding the Society as a sort of complement of Dorpat University. The new Society was created after the example of the scientific societies of the German and Italian ministates, which operated under the protectorate of a ruler or high-standing person (in the opening speech by K. W. Cruse, made mention of even the Royal Society of London). On that score, election of the last duchess of Courland Dorothea Biron to the status of the first honorary member of the CSLA was significant; 1000 silver thalers were donated by her for the Society on condition that it had to be located in Courland – this means that there had been a possibility of its transfer to Dorpat or Riga.

The Society tried to attract as wide circle of prominent persons as possible by electing as its members people of a broad range of intellectual interests, such as scientists, artists and writers, as well as pastors and public servants from all of the Baltic provinces – Riga, Dorpat and Estonia included.

In a scientific sense, the most creative and productive was the first decade of the Society's existence during the reign of Alexander I, but no longer during that of Nikolai I. Although the Society kept on functioning up until the repatriation of the Baltic Germans in 1939 and experiencing both ups and downs, in later years it gradually turned its attention to local history studies, as well as to studies of historic and artistic assets of Courland, and became the main support for the formation of the Courland Province Museum (founded by J. F. von Recke in 1818). In essence the Society became a group of friends and trustees of the Museum. Socially challenging and large-scale scientific projects are associated mainly with the initial period of the Society.

By 1915, 1124 people, including such world-famous figures in science as F. Gauss (mathematician), N. Karamzin (historian), K. E. von Baer (biologist), V. Struve (astronomer), T. Grotthuss (chemist), J. Krusenstern (world traveler), J. Engelhardt (founder of the Czarskoje Selo Lyceum, Pushkin's educator), J. Grimm (linguist), G. Schweinfurt (explorer of Africa), F. Wiedemann (linguist), K. Schirren (historian), L. Resa (theology professor at the Königsberg University, researcher of Lithuanian culture), A. Betzenberger (linguist), A. J. Sjögren (academician of St. Petersburg), H. Rose (chemist, discoverer of niobium) a.o., were elected members or honorary members of the Society.

Among the members of the Society, such Baltic scientists and workers in the arts as D. H. Grindel, G. Merkel, J. Ch. Brotze, A. Hupel, K. G. Sonntag, O. Huhn, K. Schiemann, K. Watson, A. Bielenstein, K. Grewing, G. Bergmann, I. Brennsohn should be mentioned.

The dowager duchess Dorothea, Marquis F. Paulucci, Grand Duke Karl Friedrich of Saxe–Weimar–Eisenach and President of the St. Petersburg Academy of Sciences S. Uvarov were among the honorary members of the Society.

Certainly only a small group, a few tens of people, played an active part, the others of those elected contributed to the reputation and image of the Society.

The main aims of the Society, as defined in the initial statutes, were:

1) to create a place for association for those wishing to become acquainted with the progress of literature and arts as well as to become involved in it;

2) for the local friends of literature and art – to facilitate their familiarization with foreign experience in these fields, and, for the foreigners, to help to learn what has been done in the Russian Empire;

3) to acquaint people with inventions and discoveries, useful in the everyday life, and to resist harmful preconceptions.

Soon afterwards (28 March 1817) the first supplemented version of the Statutes (*Erste Beilage zu den Statuten*), which provided a much wider interpretation of the functions of the Society, was endorsed:

“Its aim in the fields of 1) history and literature, 2) pure science and 3) schooling of the people is to create a place of mental base and cohesion, a closer scientific link and a possibility of cooperation among the Baltic German provinces of Russia [die deutsche Ostseeprovinzen Russlands – at the time, this was the title of provinces of Courland, Livland and Estland – J.S.]

The first scientific literary aim of the Society is to make use of the advantageous geographical position of Courland, in order to, by means of correspondence with its members, unite the activities in the field of science and arts, and create a position for interchange of knowledge, in the various provinces of Russia, especially the Baltic German provinces, and abroad [...]. It... assumes all care in order to supply information not only on the cultural situation of the German inhabitants of the Baltic provinces, but also on the Latvian and Estonian peoples, their language, poetry, religion [...].

On the second, purely scientific plane, the Society will endeavor not only to collect the diffused works of science and art of its members in the Baltic provinces as well as to join their forces for a common goal, and amplification of activeness and impetuosity of the motherland's scientists; it also desires to attract a wide circle of those interested, to broaden understanding and impetuosity in the learned spheres, to spread and popularize important results of science, relevant for the social life.”

Thus, “the first supplemented version of the Statutes” gave a very general interpretation of the term “literature and art”, assigning to it also science, natural sciences included.

¹ Excerpt from the Report at the LAS Autumn General Meeting, 24 November 2005

Kurzemes Literatūras un mākslas biedrības 200 gadu jubilejai veltīta pastmarka

14. Baltijas Intelektuālās sadarbības konferences otrajā dienā, 21. aprīlī, Jelgavā tiks prezentēta Latvijas Pasta jaunā pastmarka, veltīta Kurzemes Literatūras un mākslas biedrības divsimtgadei. Stāsta tās autore māksliniece ELITA VILIAMA:

Markas ideju Latvijas Pastam ierosināja Ģederta Eliasa Jelgavas Vēstures un mākslas muzejs, turklāt nosaucot mani par vēlamo markas autori, jo iepriekš es biju taisījusi bloku, veltītu Kurzemes un Zemgales hercogistes 400 gadiem. Domāju, ka Pasts sākumā nesaprata, ko tas nozīmē, jo šī ir ļoti sarežģīta marka atšķirībā no puķītēm vai zvēriņiem, kādus mēdz zīmēt markām. Kurzemes Literatūras un mākslas biedrību dibināja un tajā darbojās daudzi izcili cilvēki Jelgavā un Eiropā, bija labvēļi, kas atbalstīja dibināšanu, deva atļauju, deva naudu – tādi bija četri. Visiem nepieciešama portretiskā līdzība, atpazīstamība, jo kolekcionāri tos pētīs ar lupu. Kuponā (loksnes vidusdaļā) attēloju biedrības pazīstamākos izdevumus – arī tie bija jāuzzīmē precīzi, autentiski. Tālāk – ko darīt ar loksnes malām? Zīmēju portretus no tām zinātnes un mākslas nozarēm, par kurām tajā laikā biedrībā interesējās, sākot jau ar senajiem grieķiem: Homērs, mākslu patrons Apolons, Ptolemajs, Sokrāts, Arhimēds. Katrai markai loksnes malā ir savs atšķirīgs portrets, tādēļ ko-

lekcionāri ir ieinteresēti iegūt visu loksni. Akadēmiķis Stradiņš bija sameklējis biedrības zīmogu, kuru varēju izmantot, zīmējot markas pirmās dienas zīmogu. Tas simboliski atainoja apgais-

mības laikmetu, tādēļ gaismas simboli – saule un mēness tika ievietoti markā, tā atzīmējot arī Starptautisko Gaismas gadu, par kādu ir nosaukts 2015. gads.

Latvijas Zinātņu akadēmija (LZA), AS "Latvijas Gāze" un nodibinājums "Rīgas Tehniskās universitātes Attīstības fonds" izsludina konkursu 2015. gada balvām zinātnē.

Tiks piešķirtas divas gada balvas ievērojamiem zinātniekiem un radošiem praktiķiem gāzes, siltumtehnikas un ar tām saistītās ķīmijas tehnoloģijas nozarēs un sirds ķirurģijas, kardioloģijas un orgānu transplantācijas zinātnēs par izcilu darbu kopumu vai mūža veikumu attiecīgajā nozarē un arī divas balvas jauniem zinātniekiem, doktorantiem attiecīgajās nozarēs.

Pretendentus balvu saņemšanai var izvirzīt LZA locekļi, Latvijas zinātnisko institūtu padomes, AS "Latvijas Gāze", universitāšu senāti un fakultāšu domes. Laureātus izraugās īpaša ekspertu komisija. Par mūža devumu zinātnieki tiek apbalvoti ar naudas balvām EUR 3600 (pirms nodokļu nomaksas) apmērā un jaunie zinātnieki EUR 1200 (pirms nodokļu nomaksas) apmērā, kā arī medaļām un diplomiem.

Izvirzot pretendentus balvai, līdz 2015. gada 30. aprīlim jāiesniedz šādi dokumenti **divos eksemplāros**:

- Motivēts izvirzītāja iesniegums;
- Ziņas par pretendentu (*Curriculum vitae*), norādot darba un mājas adresi, telefonu, personas kodu, elektroniskā pasta adresi;
- Izvirzītāja vai pretendenta parakstīta iesniegtā darba (darbu) anotācija latviešu valodā (darba nosaukums arī angļu valodā);
- Izvirzītā darba (darbu kopas) aprakstošā un grafiskā daļa, ja ir publicēts iespiestā veidā.

Materiāli iesniedzami LZA Zinātniskajā sekretariātā, Rīgā, Akadēmijas laukumā 1, 2. stāvā, 231. istabā, LV-1524, vai attiecīgo zinātņu nodaļās (tālruni uzziņām 67223931, 67223633, 67220725).

Apbalvoto zinātnisko vai praktisko darbu viens eksemplārs tiek nodots glabāšanai Latvijas Universitātes Akadēmiskajā bibliotēkā, otrs – Rīgas Tehniskās universitātes Attīstības fonda birojā.

Latvijas Zinātņu akadēmija (LZA), SIA "ITERA Latvija" un nodibinājums "Rīgas Tehniskās universitātes Attīstības fonds" izsludina konkursu 2015. gada balvu piešķiršanai ievērojamiem Latvijas zinātniekiem un praktiķiem par izcilu veikumu vai mūža devumu vides, Zemes un ģeogrāfijas zinātnēs vai par nozīmīgu vides izstrādes sistēmu veicināšanu.

Pretendentus var izvirzīt LZA locekļi, Latvijas zinātnisko institūtu padomes, SIA "ITERA Latvija", universitāšu senāti un fakultāšu domes. Divas naudas balvas, katru EUR 3000 (pirms nodokļu nomaksas) apmērā, kā arī diplomus un medaļas, piešķir īpaša ekspertu komisija.

Izvirzot pretendentus, līdz 2015. gada 30. aprīlim divos eksemplāros jāiesniedz šādi dokumenti:

- Motivēts izvirzītāja iesniegums;
- Ziņas par pretendentu (*Curriculum vitae*), norādot darba un mājas adresi, telefonu, personas kodu, elektroniskā pasta adresi;
- Izvirzītāja vai pretendenta parakstīta iesniegtā darba (darbu) anotācija latviešu valodā (darba nosaukums arī angļu valodā);
- Izvirzītā darbs (darbu kopa), ja tāds ir publicēts iespiestā veidā.

Materiāli iesniedzami LZA Zinātniskajā sekretariātā Akadēmijas laukumā 1, 2. stāvā, 231. istabā, Rīga, LV1524. Tel. uzziņām 67223931, 67220725.

Apbalvoto zinātnisko vai praktisko darbu viens eksemplārs tiek nodots glabāšanai Latvijas Universitātes Akadēmiskajā bibliotēkā, otrs – Rīgas Tehniskās universitātes Attīstības fonda birojā.

Aizstāvēšana

2015. gada 17. aprīlī plkst. 10.00 notiks LU Juridiskās zinātnes nozares valsts tiesību, starptautisko tiesību, tiesību teorijas un vēstures un policijas tiesību apakšnozarju promocijas padomes atklātā sēde (Rīgā, Raiņa bulv. 19, 8. auditorijā), kurā promocijas darbu tiesību doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

MĀRIS ONŽEVŠ.

Tēma: „Tiesību normu laika aspekti tiesiskā un demokrātiskā valstī”.

Recenzenti: prof., *Dr. iur.* Jautriete Briede (Latvijas Universitāte); asoc. prof., *Dr. iur.* Uldis Ķiniš (Rīgas Stradiņa Universitāte); prof., *Kaiser Anna-Bettina* (Berlīnes Humbolta Universitāte).

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Raiņa bulvāra bibliotēkā: datortika, juridiskās zinātnes, teoloģija (Raiņa bulv. 19, 2. stāvs, 203. telpa).

***

2015. gada 17. aprīlī plkst. 12.00 notiks LU Juridiskās zinātnes nozares valsts tiesību, starptautisko tiesību, tiesību teorijas un vēstures un policijas tiesību apakšnozarju promocijas padomes atklātā sēde (Rīgā, Raiņa bulv. 19, 8. auditorijā), kurā promocijas darbu tiesību doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

EDMUNDS BROKS.

Tēma: „Starptautiskās kopienas interese aizsardzība valsts atbilstības tiesībās”.

Recenzenti: doc., *Dr. iur.* Jānis Pleps (Latvijas Universitāte); *Dr. iur.* Kristīne Krūma (Satversmes tiesas tiesnese); *Dr. iur.* Mārtiņš Pāparinskis (*University College London*).

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Raiņa bulvāra bibliotēkā: datortika, juridiskās zinātnes, teoloģija (Raiņa bulv. 19, 2. stāvs, 203. telpa).

***

2015. gada 20. aprīlī plkst. 12.00 Latvijas Universitātes Mazajā aulā, Raiņa bulvāri 19, Latvijas Universitātes Medicīnas, farmācijas un bioloģijas nozaru promocijas padomes atklātā sēdē

ANDREJS SREBNIJS

aizstāvēs promocijas darbu „*Krūts vēža molekulāro apakštīpu klīniski morfoloģiskais raksturojums sievietēm Latvijā un to saistība ar ķirurģiskās ārstēšanas veida izvēli un rezultātiem*” medicīnas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr. med.* Valentīna Gordjušina, LU Medicīnas fakultāte; *Dr. med.* Simona Doniņa, Rīgas Austrumu KUS; *Dr. med.* Arvids Irmejs, RSU, Onkoloģijas institūts

Ar promocijas darbu var iepazīties LU bibliotēkā, Rīgā, Raiņa bulvāri 19.

2015. gada 28. aprīlī plkst. 15.00 Biznesa augstskolā Turība, Graudu ielā 68, Rīgā, A 217. telpā notiks Biznesa augstskolas Turība Promocijas padomes atklātā sēde, kurā promocijas darbu tiesību zinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai aizstāvēs

HEINZ-AXEL KIRCHWEHM.

Promocijas darba temats: „*Kompensācijas darījumu izpildes modelis mazajiem un vidējiem uzņēmumiem*”.

Recenzenti: *Dr. oec.* Anda Zvirbule-Bērziņa, Latvijas Lauksaimniecības universitāte; *Dr. oec.* Jānis Vanags, Rīgas Tehniskā universitāte; *Dr. Suat Begec*, *Toros University*, Turcija.

Ar promocijas darbu un tā kopsavilkumu var iepazīties Biznesa augstskolas Turība bibliotēkas lasītavā Graudu ielā 68, Rīgā.

***

2015. gada 29. aprīlī plkst. 15.00 LU Fizikas un matemātikas fakultātē, Zelļu ielā 8, 233. auditorijā, LU Fizikas zinātnes nozares specializētās promocijas padomes atklātā sēdē

ANDRIS GRABOVSKIS

aizstāvēs promocijas darbu „*Magistrālo artēriju fotopletizmogrāfija un tās pielietojumi hemodinamiskā stāvokļa raksturošanai*” fizikas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr. phys.* Aleksejs Kātaševs, RTU; *Dr. habil. phys.* Ivars Lācis, LU; *Dr. Kalju Meigas*, Tallinas Tehniskā universitāte, Igaunija

Ar promocijas darbu var iepazīties LU Zinātniskajā bibliotēkā un LU Fizikas un matemātikas fakultātē F210. telpā.

***

2015. gada 5. maijā plkst. 12.00 Liepājas Universitātes Humanitāro un mākslas zinātņu fakultātē (Kūrmājas prospekts 13, 118. auditorija) notiks Liepājas Universitātes Valodniecības nozares promocijas padomes sēde, kurā

ANITA HELVIGA

aizstāvēs promocijas darbu „*Latviešu literatūrzinātnes terminoloģija: vēsturiskais, lingvistiskais un terminogrāfiskais raksturojums*” filoloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai lietišķās valodniecības apakšnozarē.

Darba recenzenti: vadošais pētnieks *Dr. habil. philol.* Ojārs Bušs (LU Latviešu valodas institūts); vadošais pētnieks *Dr. habil. philol.* Benedikts Kalnačs (LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts); profesors *Dr. habil. philol.* Andrejs Veisbergs (Latvijas Universitāte).

Ar promocijas darbu var iepazīties Liepājas Universitātes bibliotēkā, Liepājā, Lielajā ielā 14, kā arī LiepU interneta vietnē www.liepu.lv.

***

2015. gada 6. maijā plkst. 11.00 LLU Informācijas tehnoloģiju nozares promocijas padomes atklātā sēdē Jelgavā, Lielā ielā 2, 218. telpā, promo-

cijas darbu inženierzinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai sistēmu analīzes, modelēšanas un projektēšanas apakšnozarē aizstāvēs

ANDREJS ZUJEVS.

Tēma: „*Interaktīvās lēmumu pieņemšanas atbalsta sistēmas ar automātisku priekšāteicēju prototips*”.

Oficiālie recenzenti: Jānis Grundspenķis, *Dr. habil. sc. ing.*, RTU profesors; Pēteris Grabusts, *Dr. sc. ing.*, Rēzeknes Augstskolas profesors; *Dmitry Podkopaev*, *Jyväskylä* universitāte, Somija.

Ar promocijas darbu var iepazīties LLU Fundamentālajā bibliotēkā Jelgavā, Lielā ielā 2 un internetā http://llufb.llu.lv/promoc_darbi.html.

***

2015. gada 6. maijā plkst. 12.30 Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātē, Kronvalda bulvāri 4, 5. klausītavā, LU Bioloģijas zinātņu nozares promocijas padomes atklātā sēdē

JĀNIS LIEPIŅŠ

aizstāvēs promocijas darbu „*Pētījums par maizes rauga Saccharomyces cerevisiae sausuma stresa izturību*” bioloģijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai.

Recenzenti: *Dr. biol.* Andris Dišlers (LBMC); *Dr. biol.* Vizma Nikolajeva (LU); *PhD Ildar Nisamedtinov* (Tallinas Tehniskā Universitāte, Igaunija).

Ar darbu, sākot no 2015. gada 22. aprīļa, varēs iepazīties LU Bibliotēkā Raiņa bulv. 19.

***

Latvijas Mākslas akadēmijas promocijas padomes atklātā sēdē 2015. gada 5. martā **RAITIM ŠMITAM** piešķir mākslas doktora (*Dr. art.*) zinātnisko grādu. Balsošanas rezultāti: par – 6, pret – nav, nederīgs biļetens – 1.

***

Rīgas Tehniskās universitātes Promocijas padome RTU P-11 2015. gada 9. marta atklātā sēdē piešķir inženierzinātņu doktora zinātnisko grādu (*Dr. sc. ing.*) **ILZEI GUDRO** zinātnes nozarē „*Materiālzinātne*”, teksta un apgārbu tehnoloģijas apakšnozarē. Balsošanas rezultāti: par – 7, pret – 0, nederīgu biļetenu nav.

***

2015. gada 12. martā RTU ķīmijas inženierzinātņu nozares RTU promocijas padomes P-02 atklātā sēdē **KRISTĪNE RUGELE** aizstāvēja promocijas darbu un viņai piešķir *Dr. sc. ing.* zinātnisko grādu. Balsošanas rezultāti: par – 11, pret – 1, nederīgi biļeteni nav.

Latvijas Universitātes Ekonomikas promocijas padome 2015. gada 17. martā atklātā sēdē piešķir ekonomikas doktora (*Dr. oec.*) zinātnisko grādu ekonomikas nozarē, apakšnozarē – Latvijas tautsaimniecība **JANIM BĒRZIŅAM**. Balsošanas rezultāti: piešķirt 6, nepiešķirt – 0, nederīgi biļeteni – 2.

Redaktore Zaiga Kipere.

“Zinātnes Vēstnesis”.

Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.

Reģistrācijas apliecība nr. 75.

Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība.

“Science Bulletin” Association of Latvian Scientists.

“Zinātnes Vēstnesis” redakcijas padome:

akadēmiķis Juris Ekmanis (vadītājs), akadēmiķis Jānis Bērziņš,

LZA kor. loc. Jānis Kristapsons, akadēmiķis Ēvalds Mugurēvičs,

akadēmiķe Baiba Rivža, LZA kor. loc. Pēteris Trapencieris.

Redakcija: Rīgā, Akadēmijas laukumā 1.

Tālr. 67212706, 67225361, fakss 67821153.

E pasts: alma@lza.lv, lza@lza.lv

<http://www.lza.lv>

Indekss 77165.

Iespiests

SIA Zemgus LB